

Мелих О. Валютне регулювання як метод реалізації курсової політики України: ретроспективна оцінка та шляхи оптимізації / О. Мелих // Матеріали наукової конференції студентів та молодих вчених “Проблеми розвитку фінансової системи України на сучасному етапі”. – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2008. – С. 20-22.

Оксана Мелих

аспірант кафедри фінансів

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК МЕТОД РЕАЛІЗАЦІЇ КУРСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: РЕТРОСПЕКТИВНА ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

У сучасну епоху зростання відкритості національної економіки України та посилення зовнішньоекономічних відносин зумовлених поглибленням глобалізаційних процесів, курс національної грошової одиниці виступаючи важливою ланкою, яка пов'язує народногосподарський комплекс з глобальною економікою та впливаючи на стан зовнішньоторговельного й платіжного балансів, рівень споживчих цін, сукупний попит та пропозицію, міжнародний рух капіталу, дохідну та видаткову частину державного бюджету, рівень золотовалютних резервів, створює загрозу національним інтересам і фінансовій безпеці держави, що вимагає оцінки ефективності й оптимізації валютно-курсавої політики, і зокрема валютного регулювання, яке виступає одним із важливих методів її реалізації, та передбачає здійснення державного регулювання й регламентації процесу курсоутворення, міжнародних розрахунків та порядку проведення валютних операцій, з метою підтримки макроекономічної рівноваги та стимулювання економічного зростання.

Після набуття незалежності та переходу до ринкової трансформації економіки, Національний банк України упродовж 1992 – 1994 рр. проводив політику завищеного курсу українського карбованця за рахунок позик міжнародних фінансово-кредитних організацій і адміністративних інструментів регулювання процесу курсоутворення, що спричинило негативні тенденції у вітчизняній економіці. Так, державна політика “дешевого долара” зумовила зростання імпорту продовольчих товарів, спад вітчизняного виробництва, а в подальшому – і нестабільність національної грошової одиниці та розкручування інфляції, що спровокувало зростання рівня доларизації до 56% у 1994 році.

У 1996 році, який був ознаменований проведенням грошової реформи, валютне регулювання яке здійснювалось центральним банком, було спрямоване на девальвацію курсу гривні з метою захисту внутрішнього ринку і подолання від'ємного сальдо платіжного балансу, та стрімкі ритми нарощення грошової маси, перевищення темпів зростання індексу споживчих цін над депреціацією вітчизняної валюти провокувало подальший ріст імпорту та економічний спад (річний темп приросту ВВП на кінець 1996 року становив (-10%)) (див. рис. 1.).

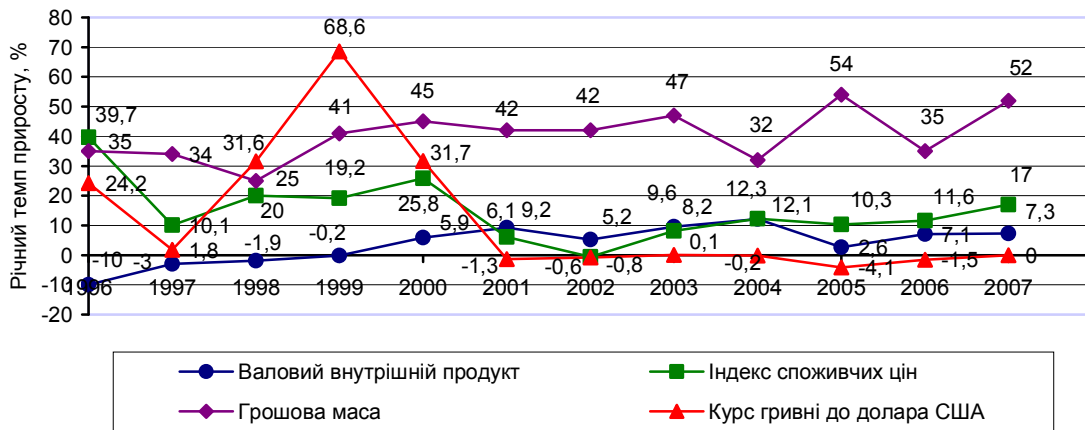

Рис. 1. Динаміка ВВП, індексу споживчих цін, грошової маси і курсу національної грошової одиниці

Досягти фінансової стабільності в Україні вдалось лише у 2000 році. Масштабні девальвації минулих років забезпечили зведення зовнішньоторговельного балансу з профіцитом (у 2000 році експорт перевищив імпорт на 1406 млн. дол. США) та зростання золотовалютних резервів до 1,7 млрд. дол. США. Упродовж 2000 – 2005 років, НБУ здійснюючи регулювання процесів на валютному ринку шляхом проведення інтервенцій досяг зниження історичної волатильності курсової динаміки, стабілізував курс гривні щодо долара США (див. рис. 1.). У такий спосіб було підтримано процеси фінансового оздоровлення, уповільнення інфляції та початку економічного зростання.

Виважене валютне регулювання стимулювало не лише швидке накопичення міжнародних резервів, але й збереження зовнішньої та внутрішньої стабільності національної грошової одиниці, яка слугувала надійним орієнтиром для вітчизняних підприємців та іноземних інвесторів.

Фінансова стабілізація та приплив іноземного капіталу створили умови для ревальвації центральним банком національної грошової одиниці, яка спостерігалась у 2000 і 2005 роках. Зміцнення позицій гривні, незважаючи на депресивний вплив апреаціяції курсу національної грошової одиниці на динаміку ВВП особливо в 2005 році, призвело до зниження інфляційних очікувань, усунення панічних настроїв серед населення, ліквідувало негативний потенціал девальваційних очікувань.

У 2006 році проведення політики прив'язки курсу національної грошової одиниці до долара спричинило подальшу девальвацію гривні відносно євро та російського рубля на 11,4% й 9,3% відповідно, що сприяло підвищенню конкурентної позиції вітчизняної продукції. Проте ефект девальвації курсу був незначним, що було зумовлене прискоренням темпів інфляції в Україні, яка на кінець 2006 року становила 11,6%, порівняно з державами торговельними партнерами.

Незважаючи на несприятливу кон'юнктуру на зовнішніх ринках, політичну невизначеність у 2007 році, що ускладнювало ситуацію на вітчизняному валютному ринку, сальдо інтервенцій Національного банку

України виявилось позитивним (7,6 млрд. дол. США), що сприяло укріпленню позицій національної грошової одиниці, курс якої протягом року залишався незмінним, та нагромадження валютних резервів обсяг яких зріс на 45,9% і досяг 32,5 млрд. дол. США, що дало змогу забезпечити фінансування майбутнього імпорту товарів і послуг протягом 4,7 місяців.

Таким чином, проведений аналіз державного регулювання валютного курсу свідчить про вагомий внесок Національного банку України в розбудову збалансованої фінансової системи держави. Так, за роки незалежності вдалось подолати перманентну девальвацію та досягти курсової стабільності, наростити міжнародні валютні резерви, підвищити довіру до національної грошової одиниці та забезпечити стале економічне зростання. Проте, незважаючи на позитивні ефекти здійснення валютного регулювання, періодичні несприятливі кон'юнктурні коливання на валютному ринку та посилення його залежності від світового, надмірний рівень доларизації зумовлений перевищенням темпів інфляції над динамікою валютного курсу, швидкі темпи зростання зовнішніх запозичень, від'ємне сальдо торговельного балансу, високий рівень імпортозалежності України, подальша девальвація гривні щодо євро, нові витки інфляції вимагають його оптимізації, і зокрема:

- ✓ переходу до режиму вільного плавання з метою забезпечення таргетування інфляції та уповільнення депреціації курсу гривні щодо євро;
- ✓ адаптації вітчизняного валютного регулювання до норм і правил встановлених на міжнародних ринках;
- ✓ посилення використання облікової ставки як інструменту валютного регулювання;
- ✓ зміни тактики та принципів проведення валютних інтервенцій, які слід здійснювати лише за перевищення допустимих меж курсових коливань і в напрямі наближення реального ефективного курсу до рівноважного тренду;
- ✓ подальшого нагромадження офіційних золотовалютних резервів з метою підвищення довіри до уряду та укріплення позицій національної валюти.